

Zápis z obhajoby disertační práce

Studentka: PhDr. Marta Koutová

Datum narození: 10. 11. 1980

Identifikační číslo studentky: 257067

Studijní program: filologie

Studijní obor: český jazyk

Název disertační práce: „Užití slovesného času ve vedlejších větách obsahových v češtině“

Jazyk práce: čeština

Jazyk obhajoby: čeština

Školitelka: prof. PhDr. Jarmila Panevová, DrSc.

Oponenti: prof. PhDr. Petr Karlík, DrSc.

PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D.

Datum obhajoby: 9. května 2018

Místo obhajoby: Filozofická fakulta, Univerzita Karlova, nám. J. Palacha 2, Praha 1., č. 217

Termín: řádný

Předseda komise: prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.

Členové komise: doc. Mgr. Robert Adam, Ph.D.

Mgr. Eva Lehečková, Ph.D.

doc. RNDr. Vladimír Petkevič, CSc.

PhDr. PaedDr. Miloslav Vondráček, Ph.D.

Přítomní: dle prezenční listiny

14:15 Předseda komise prof. PhDr. Petr Mareš, CSc. zahájil obhajobu, představil sebe a přítomné členy komise a oponenta prof. Karlíka; tlumočil omluvu oponenta dr. Janovce. Přítomným pak představil studentku.

14:17 Školitelka seznámila přítomné stručně se svým hodnocením studentčina studia a její disertační práce, které uvedla ve svém písemném vyjádření.

14:20 Studentka seznámila přítomné s tezemi své disertační práce. Při zpracování problematiky obsahových vět vyšla z dostupné literatury a diskutované hypotézy konfrontovala s rozsáhlým jazykovým materiálem z Českého národního korpusu. V obsahových větách zjišťovala užití relativního a absolutního času, a to na základě rozlišení prvotního konatele (děje, který je vyjadřován obsahovou větou) vs. mluvčího – relativní čas popisuje děj z perspektivy prvotního konatele, absolutní z hlediska mluvčího. Při analýze užití absolutního a relativního času v obsahových větách v korpusovém materiálu autorka disertace zkoumala rysy samotné obsahové

věty i řídicího predikátu (zvl. valenci slovesa v řídicí větě, větněčlenskou platnost obsahové věty, morfologické kategorie slovesa v obsahových větách, hlediska jazykové pragmatiky). Za zásadní přínos své práce autorka považuje zejména přehodnocení vymezení obsahové věty; v dizertační práci chápe jako obsahové věty takové vedlejší věty, které splňují aspoň jedno ze dvou kritérií: (i) jsou nutným valenčním doplněním řídicího predikátu, (ii) lze v nich užít relativní čas. Na tomto podkladě autorka rozlišila jádro obsahových vět (splňují obě kritéria) a periferní případy, které splňují jen jedno z kritérií. Užití absolutního času v obsahových větách autorka disertace vysvětlila devíti faktory, které při prezentaci stručně komentovala. V disertaci byla dále navržena sémantická klasifikace predikátů uvozujících obsahové věty, tato klasifikace byla aplikována zhruba na 1500 predikátů doložených v analyzovaném jazykovém materiálu.

14:47 Oponent prof. PhDr. Petr Karlík, DrSc. seznámil přítomné s hlavními body svého posudku a se závěrem, že doporučuje předloženou dizertační práci k obhajobě. Položil studentce tyto otázky:

- zabývala se syntaxí časových indexů v obsahových větách?
- je možné přechodníky (pokud by mohly být interpretovány jako finitní tvary slovesa) a jejich adjektivizované podoby chápat jako formy specializované na vyjadřování relativního času?

14:55 Oponent PhDr. Ladislav Janovec, Ph.D. byl omluven; s hlavními body jeho posudku a se závěrem doporučit předloženou dizertační práci k obhajobě seznámil přítomné prof. Mareš. Oponent v posudku položil studentce tyto otázky:

- proč nevzala v úvahu novější texty E. Höfflerové týkající se relativního času?
- není interpretace Svobodova chápání spojek a částic v disertaci posunuta?

15:00 Studentka reagovala na vyjádření školitelky a na posudky oponentů a jimi položené otázky. V reakci na dotazy položené prof. Karlíkem studentka komentovala introspektivní doklady ukazující nepřijatelnost kombinace futurálního tvaru slovesa a adverbia s minulým významem, její hodnocení je v souladu se zjištěními o polštině publikovanými ve studii B. Comrieho. Finitní interpretace přechodníků není podle studentky možná. Na základě návrhů prof. Karlíka studentka připouští, že i kondicionál může vyjadřovat relativní čas.

Literaturu, k níž v oponentském posudku odkazoval dr. Janovec, studentka před obhajobou prostudovala a zjistila, že téma relativního času je zde řešeno v kontextu užívání jazyka u školních dětí, což je mimo záběr dizertační práce. Interpretace Svobodova textu je podle autorky disertace v pořádku.

15:12 Oponent a školitelka se vyjádřili k vystoupení studentky.

15:15 Předseda komise zahájil diskusi.

V diskusi vystoupil doc. Štícha s dotazem vztahujícím se k předchozí odpovědi studentky – pokládá dotaz, proč studentka nehledala doklady pro časové indexy v korpusu češtiny a dalších jazyků. Studentka reagovala, že tuto analýzu doplní.

Doc. Adam položil otázku, pomocí jakých dotazů byly vyhledávány analyzované korpusové doklady. Studentka odpovídá, že při představení práce prezentovala jeden z formulovaných dotazů, pro vyhledání relevantních dokladů ale byla použita celá řada dalších dotazů postihujících jednotlivé podtypy obsahových vět. Doc. Adam se dále dotazuje na faktory, kterými je v práci vysvětleno užití absolutního času v obsahových větách, zdůrazňuje důležitost komunikačního záměru mluvčího. Studentka tento rys považuje za relevantní, upozorňuje ale také na souvislost s videm slovesa v obsahové větě.

K faktorům ovlivňujícím užití absolutního času se vrací také dr. Lehečková – ptá se, zda je studentka schopna určit, které z faktorů jsou významnější a které mají slabší vliv. Studentka odpovídá, že zásadní je, zda se uplatňuje perspektiva mluvčího nebo prvního konatele. Dr. Lehečková se dále ptá, jak velký byl vzorek, na základě kterého studentka rozlišila diskutované faktory. Studentka vyčísluje, jak velké části analyzovaných dat se jednotlivé faktory týkají.

Doc. Petkevič se v otázce vrací k podobě dotazů, které byly pro vyhledání dat použity. Navrhuje dotazy zpřesnit, aby byly výsledky relevantnější. Vyjadřuje se také k možnosti vyhledávat kombinaci adverbia *včera* a futurálního tvaru slovesa. Dr. Lehečková doplňuje, že v korpusových datech tyto kombinace doloženy nejsou, a potvrzuje tak jazykovou intuici studentky.

Prof. Panevová oceňuje, že faktory navržené studentkou dobře vysvětlují diskrepance mezi tvrzeními starších studií a korpusově založenými zjištěními prezentovanými v dizertaci.

15:35 Předseda komise ukončil samotnou obhajobu a komise zahájila neveřejné zasedání o klasifikaci obhajoby disertační práce.

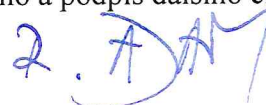
Předseda komise seznámil studentku a přítomné s výsledkem obhajoby: komise hlasovala zdvižením ruky, počet členů komise 5 – přítomno členů komise 5 – kladných hlasů 5, záporných hlasů 0. Obhajoba disertační práce byla klasifikována „prospěla“.

Zapisovatelka: Mgr. Magda Ševčíková, Ph.D.

Jméno a podpis předsedy komise:
prof. PhDr. Petr Mareš, CSc.

Jméno a podpis dalšího člena komise:

DOC. MGR. ROBERT ADAM, Ph.D.